

Skrivnost zelene jame

(Čudoviti doživljaji dveh dečkov)

Stražniki bakrenih vrat

Vodna pot je dobila tedaj nekoliko padca, čoln je drsel hitro po gladini. Naenkrat je postala jama še širša in zelena svetloba je svetila še močneje. V njenem siju sta zagledala Tomo in Branko na koncu jame velikanska vrata, sestavljena iz težkih, z grbastimi izrastki okrašenih bakrenih plošč. Spogledala sta se — bilo je torej le res, kar je stari Mihajlo Antić zapisal v pergamentno knjigo. Tu sta imela kakor na dlani vrata v potopljeno mesto.

»Tomo,« je zašepetal Branko, »poglej te čudne postave stražnikov na desni in na levi strani!«

Dva nadčloveško velika kipa, v težkih oklepih iz zelenkastordječega bakra, sta stala na obeh straneh velikih vrat. Bila sta videti kakor dva pravljicična srednjeveška viteza z zaprtima naličnikoma. Vsak izmed njiju je držal širok bakren meč visoko nad svojo glavo, kakor da bi ga hotel v prihodnjem trenutku spustiti na vsiljivca, ki bi se drznil prekoračiti vrata.

»To vendar niso živi možje,« je menil Tomo, toda nehotе je udušil svoj glas. »Saj stojita čisto nepremično, kakor dva kipa.«

»Poglej tja, Branko!« Tomo je pokazal na neko vdolbino v skali, v kateri se je svetlikalo nekaj belega. »Ali vidiš? Mrtvaške lobanje so tam, kakor jih vidimo na pokopališčih v kostnicah ali kostnih kapelicah. Precejšnje število jih je, če prav vidim!«

Branko, pogumen kakor je vedno bil, pa je menil: »Te si hočeva prav brez skrbi ogledati, ubogi ljudje, katerim so nekoč pripadale, nam

ne bodo storili nič žalega.« Brez strahu sta krenila s svojim čolnom k duplini in Tomo je dvignil eno izmed popolnoma obeljenih lobanj, da bi si jo od blizu ogledal. »Čudno je to! Lobanja je na temenu preklana, kakor od strahovitega udarca!« Vzel je drugo v roko: »Tu imaš isto, zopet enaka poškodba!« Preiskala sta še več lobanj in sta našla na vseh isto strašno znamenje. Tomovi pogledi so venomer uhajali od mrtvaške lobanje v njegovi roki do bakrenih stražnikov z meči.

»Sedaj vem, Branko, kako je treba vse to tolmačiti. Ta bakrena moža ne stojita le kot okrasek vrat, to mi lahko verjameš!«

»Kaj meniš, Tomo, ali na koncu celo misliš, da s svojima mečema...« beseda je Branku zastala in Tomo je resno nadaljeval: »Da! To grozno kovinasto morilno orodje spustita na vsakogar, ki se približa vratom!«

»Potem bi doživela prav prijeten sprejem, če bi se kar naravnost zapeljala pred vrata!«

»Sprejem in pogreb obenem, moj dragi. Pozneje bi moja in tvoja glava povečali zbirko v tej duplini za dva lepa kosa!«

»Ugaja mi, da zbijaš šale, prijateljček! Na vsak način mi je ljubše, da obdržim še nekaj časa svojo glavo, še prav dobro jo bom potreboval!«

»Da, ali misliš? No, potem si pa izmisli nekaj prav posebno pametnega, kako bi navzlic tej zapreki prišla v potopljeno mesto. Končno bi morala biti oba skupaj vendar bolj pametna kakor tale kovinasta gospoda, ki imata v svojem telesu le nekakšno mehanično napravo!«

»Toda približno si že lahko predstavljam, Tomo, kaj naju čaka za bakrenimi vrati, ko je že tu pred njihovim pragom tako neprijetno!«

»Ali naj bo to migljaj, da se vrneva?«

»Ne, tega pa ne!« Dam ti nekoliko časa, da pošteno premisliš!« Tomo je strmel nekaj hipov poln različnih misli v ogromna vrata.

»Branko, mislim, da sem pogruntall« Pognal je čoln tik ob skalnato steno in je poskušal odkrušiti od nje večji kos skale. Posrečilo se mu je, kajti skala je bila od vode izpodjedena in se je krusila. »Kaj pa nameravaš napraviti?« ga je vprašal Branko napeto.

»To boš takoj videl. Veslajva s čolnom nekoliko nazaj —, tako je dobro, še nekoliko —! Sedaj pa pazi Branko! Kakor veš, v šoli nisem pri telovadbi med najslabšimi za lučanje kamna. Samo škoda, da se čoln tako močno ziblje!«

»O, že vem, kaj nameravaš!« je menil Branko razburjeno, »kamen hočeš zalučati v vrata.«

»Da, uganil si. Čakaj, tu na tejle polici bi lahko čoln nekoliko privezala!«

Tomo se je nato vzravnal v čolnu, medtem ko se je Branko trudil, da bi obdržal čolniček v ravnotežju. Kamen je zažvižgal po zraku in je treščil z zamolklim bobnenjem v vrata. V istem trenutku sta zgrmela meča stražnikov navzdol in sta udarila na udarjajoči kamen, ki je plosknil v vodo.

Od lučaja je Tomo izgubil ravnotežje in se prekucnil v vodo. Prskajoč je splezal zopet v čoln, moker kot miš, toda zelo zadovoljen nad uspelo zvijačo.

»Vrata so se odprla,« je zašepeetal Branko, »le poglej!« »Da, tako se je zgodilo, kakor sem pričakoval! In meča stražnikov sta povedena, kakor vidiš. To sta mehanična kipa, na kar sem že spočetka računal. Za naju dva, dragi moj, pa velja sedaj: naprej, in sicer tako hitro, kakor moreš! Kajti v mestu so gotovo slišali udarec na vrata in bodo prišli pogledat, kdo je zopet postal žrtev bakrenih stražnikov. Torej veslajva!«

Hitro sta poganjala čoln in sta ga spravila skozi špranjo na pol odprtih vrat. Za njimi je vodila vodna pot med skalami dalje, toda prevladovala je veliko bolj zatemnjena, nejasna svetloba, kakor pa v prednji jami. To pa je bilo našima prijateljima skoraj bolj prav. Našla sta kmalu nato neko v popolni temi ležečo zidano vdolbino. »Tu hočeva vse nadaljnje počakati!« je odločil Tomo. »Poglej na svojo zapestno uro, rad bi vedel, koliko časa bo preteklo, da bo kdo prišel!« Branko je naredil, kakor mu je bilo naročeno, je pa kmalu začudeno izjavil: »Moja ura stoji! Torej se je morala takrat, ko sva se izkrcala na otoku, ustaviti!«

»To je neprijetno, moja ura se je pa ravnokar kopala z menoj. Od te pač ne morem zahtevati, da bi še šla!«

Tedaj je prijel Branko Toma za roko in je rekel: »Tiho — tam prihaja luč — in sicer neke vrste čoln, kolikor morem videti!«

Brez šuma se jima je približalo čudno vozilo: bila je neke vrste gondola z visokim ladijskim kljunom iz črnega, prastarega lesa. Na tem kljunu je bila pritrjena lepa ladijska svetilka iz preluknjane srebra, v kateri je motna luč ne-

enakomerno migljala. Kolikor sta mogla dečka v nejasni svetlobi razločiti, je veslal čoln zakrinkan mož v dolgi črni obleki. Njegovo glavo je pokrivala kapuca, ki je imela le zareze za oči in usta. V gondoli pa je sedel star mož, ki je bil tudi ogrnjen z dolgim črnim

plaščem. Njegova glava z lepimi belimi lasmi pa je bila nepokrita. »V najino smer gleda!« je zajeceljal Branko, a tudi Tomu ni bilo prijetno pri srcu. Ali ju bo starček zapazil? Prihodnje minute bodo morale odločiti o njuni nadaljnji usodi!

(Dalje prihodnjič)

* * *

Kaj je pripovedovala kocka sladkorja?

Bilo je lanske jeseni. Učitelj je dejal v šoli: »Za nalogo mi napišite do srede, kako se dobi iz sladkorne pese sladkor. Zadnjič sem vam o tem govoril. Naloga ne sme obsegati več ko dve strani. Razdelite zvezke in pojdite domov. Je poldne.«

Mihec je prišel domov in po kosilu se je takoj lotil naloge. Sedel je k mizi in premišljal.

Hm, gospodu učitelju je lahko reči: »Napišite!« Ampak kako? Mihec prav tisto usodno uro v šoli ni pazil. Pisal je ravno pod kloppo Severjevemu Tončku seznam nogometnega moštva; učiteljeva razlaga mu je šla mimo ušes.

Danes bi to potreboval. Tonček mu za tisti seznam itak ni nič dal in za nalogo bo dobil »nezadostno«. Tako si je mislil naš Mihec.

Čez nekaj časa je postal pozoren na muho, ki si je na zvezku čistila nožice.

Mihec je pomislil, da se on nikoli tako temeljito ne umije. Nekaj časa se je s tem zabaval, potem pa je gledal skozi okno in venomer premišljal, kako bi napisal nalogo.

Zdajci je udarila ura štiri. Mihec se je prestrašil, sedel k mizi in zapisal v zvezek:

»Sladkorna pesa se pridobiva jeseni.«

In že spet ni vedel, kaj bi dalje. V tem ga je poklicala mati k malici.

»Popil bom kavo v sobi,« je predlagal Mihec ter brž odnesel kavo in zemljo. Vrgel je v kavo kocko sladkorja, vzel v roko drugo kocko, zrl nanjo in pravil:

»Ti bi mi tudi lahko nekaj povedala. Morebiti, kako si prišla na svet!«

»No dobro, ti bom pa povedala.« In preden je utegnil presenečeni Mihec odgovoriti, je kocka pričela:

»Spominjam se, kako sem bila še majhna sladkorna pesa, ki jo je kmet skrbno gojil. A nisem bila sama. To je bila velika njiva in nas je bilo na njej velikanska množica. Čim bolj smo se debelile, tem skrbneje nas je kmet ogledoval. Nekega dne — bilo je že takole jeseni, dnevi so bili deževni, noči mrzle, da smo se tresle od mraza — so prišli ljudje — okrog šest jih je bilo — in nas začeli puliti iz zemlje. Mene je izpulila starejša žena in pri tem opomnila:

„Tale je pa lepa!“ — in vrgla me je na voz k mojim družicam. Bilo jih je na vozu mnogo, tlačile smo se in še so prihajale druge. Potem nas je kmet stehal in odpeljal v cukrarno. Tam so nas oprali in razrezali na kose, iz katerih so lužili sladkorni sok. V sladkor strnjenega, toda žoltega in umazanega so odpeljali v rafinerijo, kjer so nas čistili. Nato so nas razrezali na kocke, zložili v lične zavitke ter razdali trgovcem. Danes nas je kupila tvoja mama in zdaj ti bom osladila kavo.«

»To si pridna, da si mi vse tako lepo povedala, toda kaj se je zgodilo s tistimi koščki, iz katerih si rekla, da so lužili sladkorni sok?« je vprašal Mihec.

»No, te so si vzeli kmetje za živinško krmo.«

»Hvala, draga kocka!« je vzklilnil Mihec, brž vrgel kocko v kavo, se najedel in potem napisal nalogo. Zanj je dobil v šoli »odlično«. Toda samo po zaslugi kocke!